

ВІДГУК

**офіційного опонента доктора педагогічних наук, професора
ВЛАСЕНКО КАТЕРИНИ ВОЛОДИМИРІВНИ
на дисертацію та автореферат Гринько Вікторії Олександрівни
«Теоретичні і методичні засади проєктування цифрових освітніх технологій
у навчанні майбутніх учителів початкової школи», представлену на
здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук за спеціальністю
13.00.10 - 10 «Інформаційно-комунікаційні технології в освіті»**

Актуальність теми дисертації. Сучасне суспільство початку третього тисячоліття характеризується стрімкими змінами, які стосуються всіх сфер його діяльності й існування, зокрема освітньої сфери як основоположної компоненти формування світогляду особистості. Формування компетентних педагогів, які здатні не тільки сприймати, зберігати й відтворювати, а й продукувати інформацію, керувати інформаційними потоками й ефективно їх обробляти, творчо й нестандартно вирішувати навчально-виховні задачі, вільно орієнтуватися в інформаційному просторі сучасної освіти, на високому рівні володіють інформаційно-комунікаційними технологіями, творчо використовують їх у навчанні, професійній діяльності є одним із нагальних завдань сьогодення.

Враховуючи наявність невеликого досвіду у вітчизняній педагогіці наукових напрацювань щодо застосування теорії множинних інтелектів Г.Гарднера у процесі проєктування цифрових освітніх технологій та відсутністю типологічно-споріднених досліджень у вітчизняному науковому просторі, дослідження Гринько В.О. є актуальним та своєчасним.

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Дисертацію виконано відповідно до плану науково-дослідної роботи кафедри природничо-математичних дисциплін та інформатики в початковій

освіті Державного вищого навчального закладу «Донбаський державний педагогічний університет» (м. Слов'янськ) в межах комплексної теми дослідження «Формування професійної компетентності вчителя початкових класів в умовах Нової української школи».

Тему дисертаційної роботи узгоджено в Міжвідомчій раді з координації наукових досліджень з педагогічних та психологічних наук в Україні при НАПН 27 березня 2018 року (протокол № 2).

Авторкою чітко аргументовано обрання методів дослідження (теоретичні, емпіричні, статистичні) з урахуванням специфіки наукової розвідки, що дало можливість організувати експеримент на високому науковому рівні та здійснити адекватну перевірку значущості отриманих результатів.

Узагальнення та висновки, викладені в дисертації, є цілком аргументованими, послідовними, конкретними, що засвідчує виваженість дисертантки. Список використаних джерел, а також посилання на них у тексті роботи зроблено із дотриманням усіх вимог. Кількість опрацьованих джерел достатня (512 найменувань).

Аналіз змісту дисертації та автореферату засвідчує належний рівень обґрунтованості наукових положень, висновків, рекомендацій, сформульованих у дисертації, підтверджує вирішення окреслених завдань і досягнення поставленої мети, надійність та вірогідність одержаних результатів.

Наукова новизна і практичне значення одержаних результатів. Аналіз наукової новизни виконаного дослідження і практичного значення одержаних результатів дозволяє відзначити, що особливим досягненням дисертантки є теоретичне обґрунтування та розробка методичної системи проектування цифрових освітніх технологій у навчанні майбутніх учителів початкової школи.

До наукової новизни одержаних результатів відносимо обґрунтування теоретичних і практичних засад зазначеної системи, визначення основних понять дослідження: «цифрові технології», «цифрові освітні технології»,

«цифрові ресурси», «цифрові освітні ресурси», «проектування цифрових освітніх технологій та цифрових освітніх ресурсів», «проектування цифрових освітніх технологій у навчанні майбутніх учителів початкової школи», «цифрова компетентність майбутніх учителів початкової школи».

Результати дослідження можуть стати в нагоді у системі загальної середньої, вищої, післядипломної та неформальної освіти.

Оцінка змісту та завершеності дисертації. Дисертаційне дослідження Вікторії Олександрівни Гринько складається зі вступу, шести розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. У дисертації розкриті такі основні аспекти теми дослідження, як цифрова компетентність сучасного вчителя початкової школи, впровадження теорії множинних інтелектів Говарда Гарднера в освітню практику, цифрові технології як засіб розвитку ключових умінь XXI століття, розробка й упровадження системи проектування цифрових освітніх технологій у навчанні майбутніх учителів початкової школи.

У **Вступі** дисертанткою аргументовано актуальність дослідження, окреслено сучасний стан та проблеми, виділено суперечності, охарактеризовано необхідність їх розв'язання, представлено мету, об'єкт, предмет дослідження, сформульовано гіпотезу та основні завдання, розкрито концепцію дослідження, визначено методологічні та теоретичні основи, охарактеризовано методи дослідження, розкрито наукову новизну і практичне значення одержаних результатів, представлено відомості про впровадження й апробацію результатів дослідження, вказано структуру та обсяг дисертації.

У **першому розділі** схарактеризовано поняття цифрової компетентності сучасного вчителя початкової школи, проаналізовано погляди науковців стосовно можливостей використання цифрових освітніх технологій у навчальних практиках. Дисертантка здійснює аналіз наукових понять інформатична; технологічна; інформаційно-технологічна; інформаційно-

комунікаційна; інформаційна; інформаційно-комунікаційно-технологічна; інформатично-комунікаційно-технологічна; інформаційно-цифрова; цифрова компетентність та інформаційно-комунікаційні, медіа, комп'ютерні, інтернет, хмарні, цифрові технології.

На основі аналізу запропоновано тлумачення поняття цифрової компетентності вчителя початкової школи як професійної здатності вчителя використовувати цифрові технології, де під цифровими технологіями розуміються технології створення, передачі та збереження інформаційних повідомлень, що передбачає кодування їхнього змісту за допомогою цифр.

Зазначено, що цифрова компетентність поєднує педагогічно-технологічні вміння, що виявляються в здатності використовувати цифрові технології для створення ефективного пізнавально-активного, привабливого для учнів освітнього процесу, критично оцінювати й обґрунтовано вибирати цифрові освітні ресурси для їхнього застосування у професійній діяльності, особливості якої визначені у Професійному стандарті.

Не викликає заперечень авторська позиція, щодо вживання термінів «цифрова освітня технологія», якщо цифрова технологія застосовується для реалізації завдань з освітньою метою, та «проектування цифрових освітніх технологій» як процесу розробки й упровадження моделі освітнього процесу, у якому досліджується доцільність, придатність та ефективність використання цифрових освітніх технологій.

У **другому розділі** проаналізовано застосування теорії множинних інтелектів Г. Гарднера в освітніх практиках зарубіжних країн і досвід інтеграції теорії множинних інтелектів та цифрових технологій в освітньому процесі.

У результаті аналізу зарубіжного досвіду доведено доцільність використання цифрових технологій для підвищення ефективності реалізації теорії множинного інтелекту в освітній діяльності. За Г. Гарднером, зазначено, що кожна особистість має власний інтелектуальний профіль, що характеризує

індивідуальні способи обробки й інтерпретації інформаційних повідомлень і відображає унікальність пізнавальних процесів.

Авторка зазначає, що теорія множинних інтелектів може бути інтегрувальним чинником між цифровими технологіями та навчальними практиками, постає педагогічною концепцією, що сприяє гармонізації використання сучасних технологій для активізації освітніх практик шляхом реалізації індивідуального підходу до навчання

Третій розділ присвячено опису використання цифрових технологій для розвитку ключових умінь XXI століття, а саме: когнітивних, комунікативних, креативних та колаборативних. Наголошено, що цифрові технології в координації з конкретною педагогічною рамкою можуть надати здобувачам персоналізований досвід навчання, який зосереджується на формуванні вмінь XXI століття.

На основі державних документів та теорії множинних інтелектів Г.Гарднера авторка подає визначення когнітивних, комунікативних, креативних та колаборативних умінь майбутніх учителів початкової школи.

Обґрунтовано, що ефективним методом формування когнітивних, креативних, комунікативних та колаборативних умінь майбутніх учителів є запровадження проєктної діяльності, яка здійснюється з використанням цифрових технологій та в межах міжнародних проєктів на базі різних інтернет-платформ.

У **четвертому розділі** представлена авторська концепція проєктування цифрових освітніх технологій у навчанні майбутніх учителів початкової школи, яка базується на засадах цифрової гуманістичної педагогіки, теорії множинного інтелекту, теорії відкритої освіти та теорії педагогічної майстерності; представлено модель проєктування цифрових освітніх технологій у підготовці майбутніх учителів початкової школи. Заслуговує уваги п.4.2 дисертаційного дослідження, де дисертантка обґрунтувала та розробила авторську модель

проектування цифрових освітніх технологій у навчанні майбутніх учителів початкової школи, що орієнтована на створення середовища, у якому розкриваються особистісні здібності кожного учасника, розвивається критичне мислення, креативність та групова взаємодія. Дана модель містить в собі взаємопов'язані цільовий, змістово-технологічний, операційно-технологічний та результативний складники.

У **п'ятому розділі** заслуговує уваги опис авторської методичної системи проектування цифрових освітніх технологій у навчанні майбутніх учителів початкової школи. Зазначена система представлена дисертанткою як відкрита, цілісна, організована сукупність взаємопов'язаних компонентів, спрямованих на формування цифрової компетентності майбутніх учителів початкової школи в умовах формального і неформального навчання.

У **шостому розділі** описано етапи та перебіг експериментальної роботи щодо перевірки ефективності методичної системи проектування цифрових освітніх технологій у навчанні майбутніх учителів початкової школи.

Для перевірки педагогічної доцільності розробленої методичної системи було здійснено педагогічний експеримент, який проводився у три етапи. Була підтверджена гіпотеза дослідження про те, що впровадження методичної системи проектування цифрових освітніх технологій у навчання майбутніх учителів початкової школи сприятиме покращенню його ефективності, підтримуватиме розвиток у здобувачів когнітивних, креативних, комунікативних та колаборативних умінь на основі підвищення рівня сформованості цифрової компетентності.

Схвалюємо те, що у дисертації розроблено рекомендації щодо впровадження основних результатів дослідження та підготовлено відповідний навчально-методичний супровід експериментальної системи. Особливої уваги заслуговує програмне забезпечення для визначення домінантних інтелектів та індивідуального інтелектуального профілю здобувачів та групи.

Отже, оцінка змісту дисертації В.О.Гринько «Теоретичні і методичні засади проектування цифрових освітніх технологій у навчанні майбутніх учителів початкової школи» дозволяє дійти висновку, що дослідження є оригінальним, має незаперечну наукову новизну, виходячи з недостатнього рівня дослідженості проблеми. Дисертація за своїм змістом і формою є самостійною, завершеною науковою кваліфікаційною працею, результати якої мають значення для педагогічної теорії і практики.

Повнота викладу наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації в опублікованих працях.

Аналіз публікацій В.О. Гринько засвідчив їх відповідність за кількісними та якісними показниками вимогам щодо висвітлення результатів дослідження на здобуття наукового ступеня доктора наук. Основні положення дисертаційної праці відображено в 38 публікаціях (із них 31 – одноосібна), зокрема: 3 монографії (1 одноосібна монографія; 2 зарубіжні колективні монографії), 22 статті в наукових фахових виданнях, із яких 14 – статті у виданнях, включених до міжнародних наукометричних баз; 1 стаття в зарубіжному періодичному виданні; 1 методичний посібник; 13 публікацій апробаційного характеру та в інших виданнях.

Практики та рекомендації щодо їх можливого використання.

Результати дослідження належним чином були впроваджені в освітній процес 7 закладів вищої освіти, про що свідчать довідки. Основні положення дисертації обговорювалися на науково-методичних семінарах на засіданнях і семінарах кафедри природничо-математичних дисциплін та інформатики в початковій освіті та звітних науково-практичних конференціях професорсько-викладацького складу ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний

університет», всеукраїнських і міжнародних конференціях. Наявні перспективи щодо для подальшого поширення та впровадження отриманих результатів.

Відповідність змісту автореферату основним положенням.

Ознайомлення з текстом автореферату дає підстави стверджувати, що його зміст повністю відображає методологію, основні положення і результати дисертації. За структурою, змістом та оформленням він відповідає вимогам, що висуваються МОН України.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації.

Підкреслюючи вірогідність наукових здобутків дисертантки, вважаємо за доцільне звернути увагу на певні дискусійні моменти та недоліки, які визначаємо у якості побажань:

1. Розроблена концепція подана занадто універсально, що означає можливість її використання для підготовки будь-яких майбутніх учителів і не тільки, будь-якої особистості. На наш погляд, більш концентровано слід було б представити в дисертаційній роботі специфіку підготовки майбутніх учителів початкової школи загалом та, зокрема, проектування цифрових освітніх технологій.

2. Авторкою цілком слушно зазначено в дисертаційній роботі, що вітчизняним закладам вищої освіти бракує досвіду щодо проектування та застосування цифрових технологій, що є характерним для іноземних освітніх систем. На наш погляд, визнаючи логіку і глибину наукового аналізу, здійсненого дисертанткою при розгляді сутності проблеми проектування цифрових технологій, дослідниці варто було б глибше висвітлити і проаналізувати закордонні теоретичні здобутки і позитивні практики не лише у сфері цифрових технологій, а й тих, що безпосередньо стосуються професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи.

3. На нашу думку, 5 розділ перевантажений аналітико-теоретичними положеннями (щодо STEM I STREAM-підходів, практичної підготовки тощо).

4. Заслугує більшої деталізації, оскільки становить суттєвий науково-практичний інтерес, методика проєктування цифрових освітніх технологій для налагодження системи педагогічної взаємодії під час організації практики.

5. На наш погляд, Розділ 2 дещо переобтяжений викладом теоретичного матеріалу щодо аналізу застосування цифрових технологій в різних країнах світу, що в цілому позначилося на загальному обсязі розділу. Бажано було б більш сконцентруватися на особливостях застосування цифрових технологій у підготовці майбутніх учителів початкової школи та пропорційно структурувати підрозділи.

6. У розділі 5 дисертантом визначені деякі чинники вибору різних часткових методик розробленої методичної системи. Вважаємо, що було б доцільним подати докладніший опис процедури вибору поданих методик.

Загальні висновки

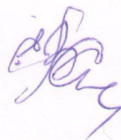
Висловлені зауваження і побажання не впливають на загальну позитивну оцінку рецензованої роботи. Дисертаційне дослідження містить наукові доробки і нові, раніше не захищені наукові положення. Отримані результати є доцільними та раціональними у контексті організації навчання майбутніх учителів початкової школи.

У цілому можна зробити висновок, що дисертаційна робота Вікторії Олександрівни Гринько «Теоретичні і методичні засади проєктування цифрових освітніх технологій у навчанні майбутніх учителів початкової школи» є змістовною та завершеною науковою працею, відповідає пп. 9, 10, 12, 13, 14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567 (зі змінами, внесеними згідно постанов Кабінету Міністрів України за № 656 від 19.08.2015 р., №

1159 від 30.12.2015 р., № 567 від 27.07.2016 р., №943 від 20.11.2019 р. та № 607 від 15.07.2020 р.), що дає підстави для присудження Гринько Вікторії Олександрівни наукового ступеня доктора педагогічних наук за спеціальністю 13.00.10 – інформаційно-комунікаційні технології в освіті.

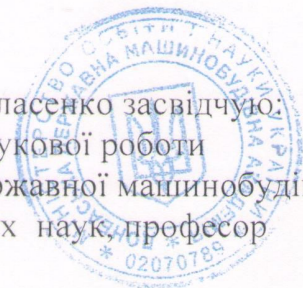
Офіційний опонент

доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри математики та моделювання
Донбаської державної машинобудівної академії

К. В. Власенко

Підпис К. В. Власенко засвідчую:
проректор з наукової роботи
Донбаської державної машинобудівної академії,
доктор хімічних наук, професор

М. А. Турчанін